

Onderwerp: **Ontwerp-Programmabegroting 2018.**

Aan de raad,

Gevraagde beslissing:

De Programmabegroting 2018 vast te stellen en daarmee:

1. Opdracht te verlenen aan ons college tot uitvoering van de programma's en deze vast te stellen met betrekking tot de doelstellingen en speerpunten;
2. De bijbehorende budgetten per beleidsproduct (en per programma) voor 2018 te autoriseren;
3. De belastingen, met uitgezonderd de reclamebelasting, OZB en precariobelasting, voor het jaar 2017 te verhogen met 1,25%;
4. De OZB voor het jaar 2017 te verhogen met 1,00%;
5. De heffingen voor de leges bestemmingsplannen, leges omgevingsvergunning en de leges burgerzaken (binnen het kader van de landelijke maximumtarieven) te verhogen met 1,25%;
6. De rioolheffing te verhogen met 1,5% (conform VGRP);
7. De heffingen voor de leges van de grafrechten te verhogen met 6,25%;
8. Akkoord te gaan met de beleidstoevoegingen 2018 en de daarbij behorende lasten;
9. De geactualiseerde prognose meerjarenbegroting 2018 – 2021 vast te stellen;
10. De voorgestelde aanwendungen van de voorzieningen voor onderhoud en vervanging (zie hiervoor paragraaf 3) te autoriseren;
11. De mandaten op het gebied van strategische grondaankopen en instellen van voorbereidings-kredieten ten behoeve van de grondexploitatie aan het college toe te kennen (zie hiervoor paragraaf 5);
12. Het begrotingsoverschot ad € 347.000 te storten in de algemene reserve.

A) Aanbieding

Hierbij bieden wij u de ontwerp-Programmabegroting voor 2018 aan. Hierin is de jaarschijf 2018 van de door u vastgestelde Kadernota 2018-2021 uitgewerkt. Beleidsambities zijn geconcretiseerd op basis van de meest actuele gegevens en recente ontwikkelingen, waarbij wij het aangenomen amendement en de aangenomen moties hebben doorvertaald.

De voorliggende begroting sluit met een overschot van € 347.000. Ook de andere jaren in het meerjarenperspectief laten een positief begrotingsresultaat zien. Ten opzichte van de Kadernota is sprake van een gunstiger financieel resultaat in 2018. Dit is met name het gevolg van de effecten vanuit de laatste circulaire van het gemeentefonds, waardoor stijgingen in de uitkeringen naar voren zijn gehaald. Een belangrijke financiële ontwikkeling daarbij is dat het Jeugdbudget met ca. € 4,2 miljoen is toegenomen om de hogere uitgaven van onze gemeente in dit domein te dekken.

De OZB-tarieven worden in 2018 verhoogd met 1%. Hiervoor hanteren wij een vijfjaarsgemiddelde inflatieontwikkeling over de afgelopen vijf jaren. Dit is conform de Kadernota 2018-2021.

Uitgangspunt van beleid is kostendekkendheid van heffingen. Omdat dit niet voor alle heffingen het geval is, is bij de Programmabegroting 2017 besloten om de belastingen en leges in 2017, 2018 en 2019 te laten stijgen met 1,25% (met uitzondering van de reclame- en precariobelasting en de riool- en afvalstoffenheffing).

Wij constateren opnieuw dat onze heffingen niet kostendekkend zijn en stellen voor deze voor 2018 ook met 1,25% te laten stijgen. Voor de rioolheffing stellen wij een verhoging met 1,5% voor, zoals is afgesproken in het VGRP. De afvalstoffenheffing is kostendekkend en daarom stellen wij voor om het tarief ongewijzigd te houden. Ook de reclame- en precariobelasting zijn uitgezonderd.

In de Programmabegroting 2017 hebben wij aanvullend geconstateerd dat met name de leges grafrechten niet kostendekkend zijn en naar verwachting bij de Programmabegroting 2018 een tariefsaanpassing voor te stellen. Wij stellen nu dan ook voor deze met 5% extra te verhogen, in 2018, 2019 en 2020. Dit

voortuitlopend op een nader onderzoek, in de eerste helft van 2018, ten aanzien van de kostendekkendheid van de tarieven (waaronder de grafrechten), waarbij wij ook het onderwerp van het opslagpercentage voor de overheadcomponent zullen betrekken. Met deze mutaties blijft Barneveld een gemeente met een gemiddelde lastendruk.

B) Inleiding

Dit is de laatste begroting die wordt aangeboden door het huidige college. In de loop van 2018 zal, na de verkiezingen, een nieuw college aantreden op basis van een nieuw collegeprogramma. Ook is er nog geen nieuw regeerakkoord. De begroting bevat dan ook geen grote beleidswijzigingen. Het credo is 'afmaken waar we aan begonnen zijn'.

De economie kent nationaal inmiddels een relatief sterke groei. De werkloosheid is daardoor aan het teruglopen. In onze gemeente, met een percentage WW-gerechtigden van 2,2 procent van de beroepsbevolking (cijfers UWV augustus 2017), kunnen we spreken van een gespannen arbeidsmarkt. De toekomstige economische groei zal in steeds mindere mate kunnen worden gerealiseerd met een toename van werkgelegenheid of arbeidsuren, maar is afhankelijk van een grotere arbeidsproductiviteit per werknemer. Dat laatste kan en moet door het beter benutten van technologische hulpmiddelen, verdere digitalisering (waaronder beter gebruik van beschikbare big-data) en goede opleidingen.

Zoals wij in de Kadernota 2018-2021 al hebben aangegeven is mede door de crisis mondiaal de schuldenlast hoog opgelopen. Om nieuwe crises te voorkomen is het van groot belang dat de economische groei mede wordt benut om de schuldenlast, zowel in de privé sfeer als de schulden van overheden, terug te brengen. Ook onze gemeente heeft te maken met een relatief hoge schuldenlast. De afbouw hebben wij de laatste jaren tot een speerpunt van ons beleid gemaakt, hiervan zien wij de eerste resultaten terug in de positieve ontwikkeling van onze financiële kengetallen (zie hiervoor paragraaf 2). Dit beleid zal ook in het komende begrotingsjaar worden voortgezet.

In de afgelopen zomer is weer eens gebleken dat een sterke marktpositie en goed imago door een uitvoeringshandeling in het gedrang kan komen. De fipronil-affaire in de pluimveesector is daar een triest voorbeeld van. Juist de efficiëntie binnen en tussen de schakels in de productieketen, leidt er toe dat de totale keten schade ondervindt. Het is een wrang gegeven dat het grootste risico en de schade wordt gelopen door de individuele pluimveehouder, die vanwege de hoge kwaliteitseisen op het gebied van duurzaamheid, gezondheid en welzijn van mens en dier, steeds opnieuw fors moet investeren. Voor deze pluimveehouders en hun gezinnen zijn het zware tijden. Wij kunnen daarbij overigens wel vaststellen dat Barneveld juist nu veel gemeenschapszin toont en achter zijn boeren staat.

Duurzaamheid is een belangrijk aandachtspunt voor het komende begrotingsjaar. De verwachting is dat het nieuwe kabinet op dit punt extra ambities zal opnemen in het regeerakkoord. In onze regio en gemeente zullen diverse aspecten van verduurzaming in het begrotingsjaar in concrete plannen worden vertaald. Het gaat daarbij om het terugdringen van uitstoot emissies, energietransitie en circulaire economie.

Hierna gaan wij in op de ontwikkelingen en prioriteiten binnen de programma's in deze begroting. Bij de uitwerking blijven wij voortdurend aandacht houden voor de veranderende rol en positie die wij als gemeente hebben. Wij verwachten dat ook in het nieuwe regeerakkoord de decentralisaties en de nadruk op de participatiesamenleving terug zullen komen. Beleidsontwikkeling en uitvoering met en door de samenleving zal dan ook een leidend principe zijn. Daarbij is integraliteit een voortdurend aandachtspunt. De in te voeren Omgevingswet is een uitdrukkelijke weerslag van deze visie. Daarnaast blijft de vastgestelde Strategische Visie het samenhangende beleidskader, waarop wij het beleid en de uitvoering op deelgebieden baseren. Over de voortgang van de uitvoering van de Strategische Visie zal twee maal per jaar gerapporteerd worden.

C) Prioriteiten

Binnen de bovengenoemde trends en uitgangspunten presenteren wij onze prioriteiten in het begrotingsjaar 2018.

Participatie en Ondersteuning

Binnen het sociaal Domein wordt de ingezette transformatie onverminderd doorgezet. Door te investeren in preventie, vroegsignalering en ketensamenwerking wordt meer en meer een integrale aanpak gerealiseerd. Ook (proces)regievoering (door de gemeente) in multiproblemsituaties vormt hierin een belangrijke pijler.

Het terugdringen van kindermishandeling en huiselijk geweld vraagt eveneens onze bijzondere aandacht.

De hiervoor gesignaleerde spanning op de arbeidsmarkt, zeker in de technische beroepen maar ook in de zorg, is een knelpunt. Voor een deel kan dit worden ondervangen door een toename van de arbeidsparticipatie van degenen die nu (nog) niet aan het arbeidsproces deelnemen. Werkgevers kunnen door middel van specifieke managementinstrumenten hun gespecialiseerd personeel effectiever inzetten, terwijl wij vanuit onze verantwoordelijkheid inzetten op een hogere employability ten behoeve van de instroom van mensen die nu nog een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Het WerkgeversServicepunt FoodValley speelt, als intermediair tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarktregio, hierin ook een belangrijke rol.

Eén van de zaken die ook wordt aangepakt is het terugdringen van laaggeletterdheid. Dat vormt zowel voor de arbeidsinzetbaarheid van mensen als voor hun algemeen maatschappelijk functioneren een ernstige belemmering.

Het sociaal werkvoorzieningsschap Permar houdt per 1 januari 2018 op te bestaan. Met ingang van dit begrotingsjaar voert de gemeente zelf de WSW uit, waarbij wij er naar streven dat WSW-ers zoveel mogelijk lokaal aan de slag gaan.

Bedrijvigheid en bereikbaarheid

De regionale programmering van werklocaties heeft in 2017 veel aandacht gehad. De regio FoodValley is de enige regio die, vanwege de bijzondere omstandigheden, ruimte krijgt voor uitbreiding van het areaal aan bedrijventerreinen. In onze gemeente is de uitgifte van Harselaar zeer voorspoedig verlopen. Wij werken in 2018 aan de voorbereiding van een bestemmingsplan voor de verdere uitbreiding van Harselaar (fase 1B). Daarnaast zullen wij plannen voor werklocaties bij de kernen Voorthuizen en Stroe ontwikkelen.

Als onderdeel van het regionale beleid inzake werklocaties wordt in het begrotingsjaar gewerkt aan een heroriëntatie op de kantorenmarkt. Wij zoeken daarbij naar een oplossing voor de bestaande mismatch tussen de aanwezige voorraad (grote leegstaande kantoren) en de vraag in de markt naar nieuwe kantoren (passend bij de aard en omvang van de te vestigen ondernemingen). De revitalisering van Harselaar Oost wordt in uitvoering genomen.

De aanleg van glasvezel in het buitengebied leek lang moeilijk haalbaar, vanwege gebrek aan belangstelling in de markt. Daar is een kentering in ontstaan en in 2017 heeft voor de eerste deelgebieden vraagbundeling plaatsgevonden. Voor dat deel zal in 2018 de aanleg worden voltooid en voor andere delen zal gestart worden met de vraagbundeling.

Het Poultry Expertise Centre (PEC) is nog steeds in ontwikkeling, maar heeft inmiddels zowel lokaal als regionaal een erkende positie. De ontwikkeling is versterkt door dat het Praktijkcentrum voor Emissiereductie in de Veehouderij is geïncorporeerd. Daarnaast heeft het PEC deze zomer invulling gegeven aan het Meldpunt voor pluimveehouders inzake de fipronil affaire. Dat meldpunt heeft geleidelijk een bovenregionale rol gekregen. Wij zullen ook in 2018 ondersteuning bieden aan het verder uitwerken van het businessplan van het PEC in de richting van een volledig zelfstandig opererend instituut van internationale betekenis. In aansluiting daarop hebben wij nauw overleg met het bestuur van Aeres over de campus-ontwikkeling aan de Wesselseweg.

De aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is één van de grote uitdagingen voor een groeiende economie. Wij zetten in op de samenwerking tussen het bedrijfsleven en de scholen om daarmee de kwaliteit van de opleidingen te vergroten en te bevorderen dat meer leerlingen kiezen voor een pakket dat aansluit bij de vraag op de arbeidsmarkt. Met name geldt dat voor technische beroepen en werk in de zorg, waar de vervulling van vacatures steeds lastiger wordt.

De bereikbaarheid van werk- en woongebieden is voor onze groeiende gemeente een permanent aandachtspunt. De realisatie van de Harselaartunnel is in volle gang en de aanleg van de Noordelijke Rondweg Voorthuizen gaat van start. De onderzoeken naar de doortrekking van de Oostelijke Rondweg zijn reeds gestart. Ten aanzien van het knooppunt A1-A30 heeft de raad inmiddels besloten tot het bijdragen aan een MIRT-onderzoek in samenwerking met de Regio FoodValley en de provincie Gelderland. De uitkomst van dit onderzoek en aanbevelingen voor de vervolgstappen komen in de loop van 2018 beschikbaar. Wij zullen ook in 2018 dit knooppunt samen met andere stakeholders onder de aandacht houden van de rijksoverheid, teneinde voldoende prioriteit te krijgen voor de vervolgstappen.

Bij de totstandkoming van het nieuwe Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan zijn diverse gewenste verkeersmaatregelen door inwoners en bedrijven naar voren gebracht. Wij willen hier uitvoering aan geven en ook zorgen dat we in de toekomst sneller op wensen in kunnen spelen.

Woon- en leefomgeving

We signaleren een groei van het aantal inwoners in onze gemeente. We verwachten dat dit de komende jaren ook zo zal blijven. De vastgestelde Woonvisie 2017-2021 geeft een antwoord op de vraag hoe in de gemeente wordt voorzien in de kwantitatieve en kwalitatieve huisvestingsbehoefte van de inwoners. Gezien het feit dat als gevolg van de bevolkingsgroei en de druk vanuit Amersfoort en Utrecht de spanning op de woningmarkt toeneemt, zullen wij alles in het werk moeten stellen om het ambitieuze woningbouwprogramma ook daadwerkelijk gerealiseerd te krijgen.

Zoals wij bij de aanbieding de Kadernota 2018-2021 hebben aangegeven vragen de ontwikkelingen in het buitengebied veel aandacht. De urgentie van de fijnstof-problematiek heeft inmiddels geleid tot het inrichten van een Praktijkcentrum voor Emissiereductie in de Veehouderij (PEV). Wij verwachten dat dit in 2018 zal leiden tot de feitelijke introductie van innovaties, waarmee zowel voor bestaande als nieuwe bedrijven de uitstoot van fijnstof vermindert.

De groei-behoefte van agrarische bedrijven aan de ene kant en vrijkomende agrarische bebouwing door stoppers aan de andere kant hebben veel invloed op de kwaliteit en de leefbaarheid van het buitengebied. Wij zien de Menukaart als een goed instrument om de groeiende bedrijven op een maatschappelijk verantwoorde manier te faciliteren.

De benutting van vrijgekomen agrarische bebouwing is voor veel startende bedrijven een prima oplossing. Inmiddels leidt de ontwikkeling van die bedrijven tot de noodzaak om ons te beraden op de vraag welke grenzen er zijn aan de groei van bedrijven in het buitengebied. De Regio FoodValley heeft inmiddels een Voedselvisie vastgesteld. Daarbinnen wordt de ontwikkeling binnen de primaire sector, waar sprake is van een heroriëntatie op de markt, ondersteund. Inspelend op de behoeften van consumenten, ontstaat een trend naar meer kwaliteit en productdifferentiatie met aandacht voor nieuwe markten, zoals streekproducten.

In 2018 vindt een intensivering plaats van de uitvoering van maatregelen om de eerder vastgestelde klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. We komen met een Uitvoeringsprogramma energie voor 2018, waarbij aandacht is voor duurzame vormen van opwekking en gebruik zoals warmtetransitie en aardgasloos bouwen. Wij zetten in FoodValley verband in op een betere luchtkwaliteit en voeren maatregelen uit om (toekomstige) wateroverlast te voorkomen. We stellen een visie op om in te spelen op de gevolgen van de klimaatverandering, om zodoende ook langs deze weg invulling te geven aan onze duurzaamheidsambities. Ook investeren we in een duurzame groenstructuur die voor herkenning zorgt.

Bestuur en interne dienstverlening

Intergemeentelijke samenwerking speelt zich voor een belangrijk deel af binnen de regio FoodValley. De triple helix samenwerking in deze regio verloopt steeds beter en de verwachting is dat daarvan meer sturing zal uitgaan ten aanzien van de invulling van de ambities uit de strategische agenda. Dat is van invloed op de rol en taken van het regiobestuur en regiokantoor.

Interactief en integraal werken vraagt om een open houding bij bestuurders en ambtenaren. Denken buiten bestaande regels en kaders, durven experimenteren en accepteren dat het vervolgens toch weer anders moet. Een andere rol van de overheid, grotere betrokkenheid en meer verantwoordelijkheid van inwoners en maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een lerende organisatie. Daarnaast is ook voor deze aspecten goede communicatie en toegankelijkheid van de beschikbare informatie vereist. Wij zien daarbij de verdere digitalisering van de gemeentelijke dienstverlening en processen als een belangrijk speerpunt.

D) Financiële begroting

Begrotingsjaar 2018

Bij de Kadernota 2018-2021 werd een sluitende begroting 2018 verwacht. Het begrotingsresultaat laat nu een voordelig saldo van € 347.000 zien.

Prognose meerjarenbegroting 2018-2021

Onderstaand treft u een resumerend overzicht van de uitkomsten van de meerjarenprognose aan afgezet tegen de meerjarenprognose zoals die bij de Kadernota 2018- 2021 is vastgesteld. In de financiële begroting vindt u een toelichting op de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de raming uit de Kadernota.

bedragen x € 1.000

Meerjarenraming	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo Kadernota 2018 - 2021	56	16	8	10
Saldo Programmabegroting 2018	347	215	130	117

Conclusie

Alle jaren laten een begrotingsoverschot zien. Op basis van deze uitkomst verwachten wij in aanmerking te komen voor de lichtste vorm van financieel toezicht door de provincie.

E) Financiële positie*Weerstandvermogen*

Het weerstandvermogen komt uit op een factor van 1,5. Dit is binnen de optimale bandbreedte (1,2 – 1,6) en een positieve ontwikkeling ten opzichte van de jaarverslaggeving 2016 (1,2)).

Balansprognose en financiële ratio's

Wij beoordelen de financiële positie van de gemeente Barneveld niet alleen op basis van het weerstandvermogen en het begrotingsresultaat, maar ook op basis van de solvabiliteit en de netto-schuldquote gebaseerd op een meerjarenbalans prognose. In paragraaf 2 is een meerjarenbalans opgenomen. Graag verwijzen wij u hiernaar.

In deze begroting zien we dat de solvabiliteit stabiel blijft (2018: 22% was in 2016: 21%). De netto schuldquote ontwikkelt zich voordelig (2018: 180% was in 2016: 183%). De schuldpositie ontwikkelt zich positief, vooral door een positieve ontwikkeling van de gronduitgifte. Dit uit zich onder meer in een gunstige ontwikkeling van de grondexploitatiequote (2018: 58% was in 2016: 75%).

Deze positieve ontwikkelingen zullen zich moeten bestendigen. De komende jaren zullen de financiële kengetallen, vanwege onze ambities in relatie tot onze financiële positie, de aandacht blijven vragen. Onze ambities gaan namelijk gepaard met investeringen, hierdoor kan bijvoorbeeld de netto schuldquote de komende jaren nog gaan stijgen, voordat zij weer verder daalt richting de normwaarde.

F) Beleids toevoegingen

Voor het uitvoeren van verschillende beleidsambities is ook voor 2018 voorzien in een aantal beleidstoevoegingen. In vergelijking met de vastgestelde Kadernota 2018-2021 zijn de beleidstoevoegingen nagenoeg onveranderd opgenomen in de programmabegroting. In bijlage 2 treft u de volledige lijst met voorstellen tot beleidstoevoegingen aan. Hierbij is onderscheid gemaakt in voorstellen met structurele- en incidentele lasten. De incidentele lasten worden binnen de reguliere exploitatie gedekt vanuit incidentele middelen.

In de Kadernota is reeds aangekondigd dat we voor ICT en innovatie een beleidstoevoeging verwachten en met een nader onderbouwd voorstel komen. Over het collegebesluit Heroriëntatie IT-strategie is de raad inmiddels geïnformeerd. De financiële gevolgen zijn als beleidstoevoeging 'digitalisering 2020' opgenomen in de beleidstoevoegingen. Dit is de enige wijziging in de beleidstoevoegingen ten opzichte van de Kadernota 2018-2021.

Naast deze beleidstoevoeging is ook het aangenomen amendement verwerkt ten aanzien van de uitbreiding van de organisatorische capaciteit ten aanzien van duurzaamheid en zijn de raadsbesluiten tot en met de raad van 27 september 2017 verwerkt.

G) BBV regelgeving*Interne rente*

Het BBV schrijft voor dat rentelasten intern worden doorbelast. Sinds 2013 belasten wij intern rente niet door. Nu het BBV dit dwingend voorschrijft en ook onze accountant daarop onze cijfers zal beoordelen, stellen wij voor rente intern weer door te belasten, om te voldoen aan deze regelgeving. Dit voorstel, dat geen gevolgen heeft voor het meerjarig begrotingsresultaat, zal u via de maandrapportage ter besluitvorming voorgelegd worden. Vooruitlopend hierop is dit in deze begroting reeds verwerkt. In paragraaf 4 vindt u een overzicht van de rentetoerekening en het uiteindelijke renteresultaat.

Rentetoerekening grondexploitaties

Voor de rente die gemeenten mogen toerekenen aan grondexploitaties heeft het BBV sinds 2016 een berekening vastgesteld. In de begroting 2017 is besloten hier van af te wijken in afwachting van besprekingen met onder andere de belastingdienst. Voortschrijdend inzicht heeft er toe geleid dat we in onze begroting (en jaarrekening) de BBV methodiek toe gaan passen. Parallel aan onze reguliere begroting en jaarrekening loopt er een fiscaal traject waarin een andere methodiek van kosten- en rentetoerekening aan grondexploitaties wordt toegepast. Over de fiscale mogelijkheden wordt nader gesproken met de belastingdienst. Op deze wijze verstoort deze fiscale route onze lopende P&C niet.

De auditcommissie is hierover geïnformeerd. Vooruitlopend op besluitvorming hierover, dat de raad via een separaat voorstel wordt voorgelegd, is dit reeds in deze begroting verwerkt. Dit heeft geen gevolgen voor het meerjarige begrotingsresultaat.

Burgemeester en wethouders van Barneveld,
de secretaris, de burgemeester,
drs. D. Bakhuizen dr. J.W.A. van Dijk